

Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl/contact

Datum
6 oktober 2026

Ons kenmerk
PZH-2026-897692442
DOS-2024-0005462

Bijlagen
2

Aan Provinciale Staten

Onderwerp:

Stand van zaken netcongestie in Zuid-Holland - De impact op provinciale opgaven

Geachte Statenleden,

Eerder hebben wij u al geïnformeerd over de actuele situatie op het elektriciteitsnet in Zuid-Holland. In deze brief treft u de laatste stand van zaken en informeren wij u met name over de gevolgen daarvan voor provinciale opgaven en de maatregelen die wij samen met gemeenten, netbeheerders en andere partners nemen.

Netcongestie raakt (vrijwel) alle provinciale opgaven. De beschikbaarheid van transportcapaciteit wordt steeds bepalender voor de uitvoerbaarheid en planning van maatschappelijke ontwikkelingen. Sinds 1 juli raakt dit inmiddels niet alleen grote bedrijven en energieprojecten, maar ook woningbouw, voorzieningen, laadinfrastructuur, warmtenetten en andere ontwikkelingen met een relatief kleine elektriciteitsaansluiting. Als provincie doen wij wat wij kunnen en tegelijkertijd zijn wij erg afhankelijk van het Rijk, gemeenten en netbeheerders.

Vanuit de netbeheerders is er nog geen volledig en betrouwbaar beeld van de omvang, locatie en duur van alle knelpunten. De beschikbare capaciteit verschilt per gebied, onderstation en moment op de dag. Ook hebben de verwerking van bestaande aanvragen en de toepassing van het maatschappelijk prioriteringskader invloed op de capaciteit die uiteindelijk beschikbaar komt. Netbeheerders verwachten eind van het jaar met (nieuwe) congestiemanagementonderzoeken te kunnen komen die hier invulling aan geven. In hoeverre dat afdoende is, is nog onduidelijk.

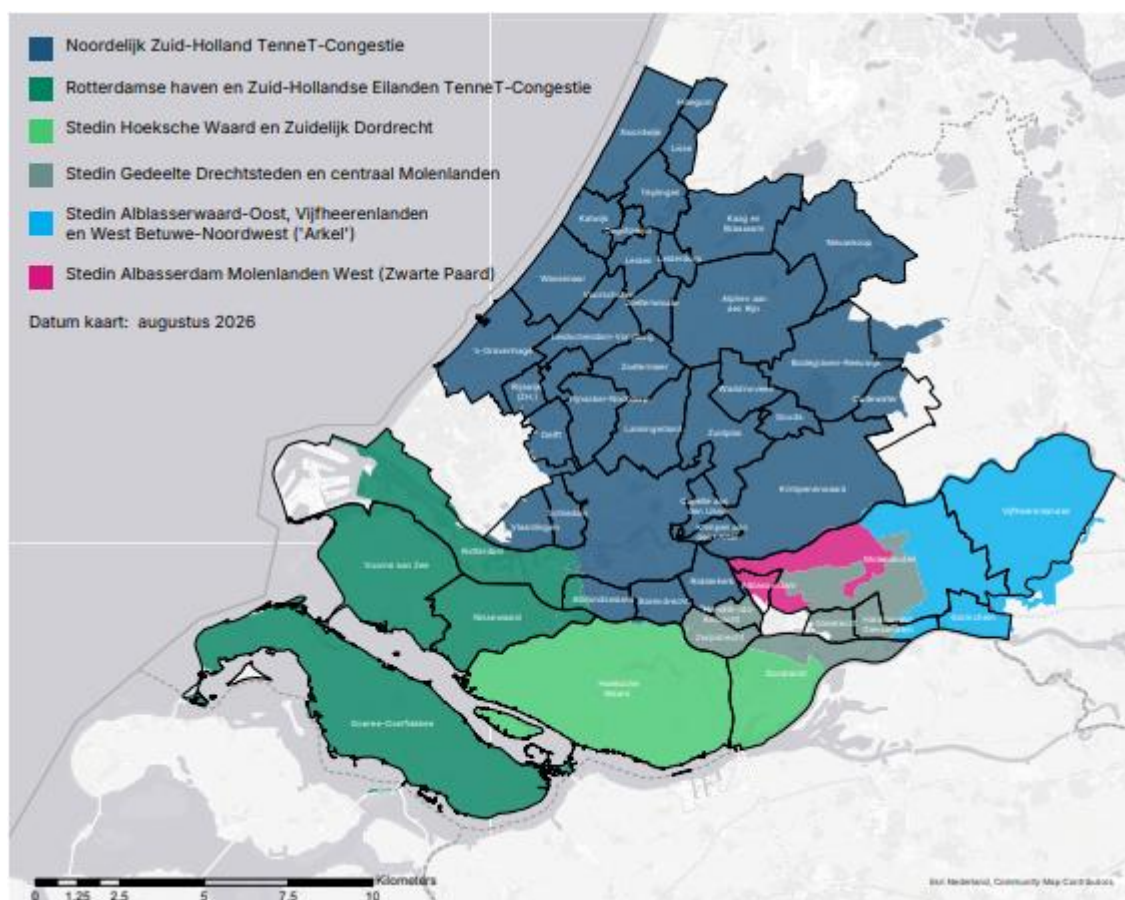
In de provincie Zuid-Holland bevinden zich netwerken van 3 regionale netbeheerders: Stedin, Liander en Westland Infra. Alleen voor de netwerken van Stedin en Liander is netcongestie afgekondigd. In het netwerk van Westland Infra is (nog) geen netcongestie afgekondigd en zijn de congestiemaatregelen niet van kracht.

1. De situatie op het Elektriciteitsnet

De vraag naar elektriciteit en elektrisch vermogen groeit sneller dan het elektriciteitsnet kan worden uitgebreid. Dit komt onder meer door economische ontwikkeling, de verduurzaming van bedrijven en gebouwen en de elektrificatie van industrie, mobiliteit, woningbouw en warmte. Hierdoor ontstaat netcongestie. Op enkele plekken treedt (ook) invoedingscongestie op doordat op die plek op bepaalde momenten een overschot aan opgewekte energie aanwezig is.

Netcongestie betekent dat de maximale transportcapaciteit van een deel van het elektriciteitsnet op bepaalde momenten wordt bereikt. Dat kan optreden op het transportnet van Tennet maar ook op de lokale/regionale netten van de regionale netbeheerders. In het noordelijk deel van Zuid-Holland is sprake van netcongestie op het Tennet transportnet. In dit gebied is ook in enkele gebieden sprake van netcongestie op de regionale netten. Daarnaast is elders in de provincie op enkele locaties alleen netcongestie op regionale netvlak van de regionale netbeheerder Stedin:

- station Sterrenburg: Hoeksche Waard en Zuidelijk Dordrecht
- station Merwedehaven: gedeelte Drechtsteden en Centraal Molenlanden
- station Zwarte Paard (in Drechtsteden)
- station Arkel: Alblasserwaard-Oost, Vijfheerenlanden en West-Betuwe-Noordwest

Afbeelding: Congestiegebieden van de regionale netbeheerders

Verder is netcongestie te vinden in het Rotterdamse havengebied en de Hollandse eilanden. In het Havengebied wordt netcongestie aangepakt via een aparte Energy en Industry Board, waar het Havenbedrijf samen met de netbeheerders in deelneemt.

Voor grootverbruikaansluitingen is dit in delen van Zuid-Holland al geruime tijd aan de orde: sinds 17 november 2022 in het Rotterdamse havengebied en de Zuid-Hollandse eilanden en 5 december 2024 voor de rest van Zuid-Holland. Sinds 1 juli 2026 is het gewijzigde maatschappelijk prioriteringskader van kracht, en zijn er ook gevolgen voor nieuwe kleinverbruikaansluitingen. Daarmee kunnen ook woningen, kleine ondernemingen, maatschappelijke voorzieningen en (publieke) laadpunten met wachttijden worden geconfronteerd.

Het maatschappelijk prioriteringskader, dat is opgesteld door de Autoriteit Consument en Markt (ACM), bepaalt de volgorde van de aanvragen en onder welke voorwaarden bepaalde aanvragen voorrang krijgen. Prioriteit krijgen projecten die maatschappelijk van belang zijn en een basisbehoefte dienen. Het prioriteringskader van ACM heeft 3 categorieën:

1. Congestieverzachtters: die ervoor zorgen dat er minder netcongestie optreedt.
 2. Maatschappelijk functie gerelateerd aan Veiligheid, zoals zorg, hulpdiensten en vitale infrastructuur.
 3. Essentiële basis behoeftes zoals wonen, onderwijs, openbaar vervoer en nutsvoorzieningen.
- Projecten buiten deze categorieën komen achteraan op de wachtlijst.

De netbeheerders voeren dit kader uit en behandelen aanvragen op volgorde van binnenkomst. (Zie voor meer informatie hierover de brief "Stand van zaken netcongestie in Zuid-Holland" van 17 juli j.l.).

Afbeelding: Planning netuitbreidingen (Tennet + regionale netbeheerders)

Om de knelpunten op het elektriciteitsnet op te lossen zijn netuitbreidingen noodzakelijk. Daar richten we ons in spoor 1 op. Met de netuitbreidingen kunnen alle wachtlijsten voor aansluitingen worden opgelost. Netuitbreidingen kosten echter tijd, zoals de figuur laat zien. De situatie van netcongestie houdt daarom voorlopig aan. Met maatregelen en acties uit het Actieplan (spoor 2) benutten we de capaciteit in het elektriciteitsnet binnen deze situatie zo goed mogelijk en kunnen mogelijk al eerder aansluitingen van de wachtlijst worden gerealiseerd.

2. Wat is bekend en wat is nog onzeker?

Uitgifte van aansluitcapaciteit

Netbeheerders verwachten dat de beschikbare ruimte op het elektriciteitsnet in Zuid-Holland de komende periode verder afneemt. Zoals eerder al gemeld wordt in de periode tot en met 1 januari 2027 in diverse tranches ruimte vrijgegeven aan aanvragen op de wachtlijst met categorie 2 (veiligheidssystemen) en categorie 3 (basisbehoeften). Op 1 januari 2027 wordt vervolgens de nog resterende ruimte beschikbaar gesteld aan de restgroep op de wachtlijst non-prioritaire aanvragen (m.n. bedrijven met activiteiten die niet in categorie 1, 2, of 3 vallen, maar ook bijvoorbeeld laadinfrastructuur).

Naar verwachting is na 2 januari 2027 de huidige beschikbare ruimte op het net uitgegeven aan aanvragen die op de wachtlijst stonden. Dit zal zeer waarschijnlijk onvoldoende zijn om alle aanvragen in categorie 2 en 3 te kunnen inwilligen. Capaciteit kan weer beschikbaar komen door netuitbreidingen, congestiemanagement, het afsluiten van flexibele contracten of aanpassingen in het gebruik van bestaande aansluitingen. (zie ook lid GS brief 17 juli j.l.). Om deze activiteiten gecoördineerd en versneld in te zetten, hebben provincie, regio's, gemeenten en netbeheerders in opdracht van de Energieraad Zuid-Holland een gezamenlijk Actieplan Netcongestie opgesteld. Dit Actieplan is bij deze brief bijgevoegd (zie ook 7.3).

ACM prioriteringskader vs. ruimtelijke puzzel

Samenwerking van netbeheerders en overheden met hun beider rollen is nodig voor een goede en effectieve, maatschappelijk verantwoorde verdeling van de schaarste in netcapaciteit en in ruimte.

Provincies en gemeenten hebben geen invloed op welke individuele aanvrager transportcapaciteit krijgt. Wel kunnen overheden door hun ruimtelijke en economische programmering bijdragen aan betere keuzes vooraf. Provincie Zuid-Holland heeft in de herziening 2026 met het invoeren van de Energietoets een stappen gezet om hierop te sturen.

Provincie, gemeenten en netbeheerders moeten bij de programmering van ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen nadrukkelijker het energiesysteem meenemen in de afweging. Netbeheerders kunnen vanuit de Energiewet geen voorrang geven aan aansluitingen die rekening houden met het energiesysteem ("netbewust"), het is aan de overheden om dit binnen het mandaat vanuit de Omgevingswet te organiseren. Alleen op deze manier wordt de centrale opgave om het elektriciteitsnet zo min mogelijk te belasten geëffectueerd.

Dat vraagt om inzicht in de situatie op het net: o.a. de ruimte die momenteel beschikbaar is, waar en wanneer nieuwe elektriciteitsvraag ontstaat, welke ontwikkelingen maatschappelijk het meest urgent zijn en welke alternatieven beschikbaar zijn om de elektriciteitsvraag te verminderen of te verschuiven. Netbeheerders zijn aan zet om deze informatie in voldoende mate te delen met provincie en gemeenten. Naar verwachting volgt meer informatie als de gewijzigde congestiemanagementonderzoeken (CMO's) eind van dit jaar zijn afgerond.

3. Woningbouw en bijbehorende voorzieningen

3.1 *Gevolgen voor de provinciale woningbouwopgave*

Netcongestie kan gevolgen hebben voor de realisatie van woningbouwprojecten. Daarbij gaat het niet alleen om de elektriciteitsaansluitingen van woningen, maar ook om voorzieningen die noodzakelijk zijn voor nieuwe woongebieden, zoals liftinstallaties, scholen, winkels, verlichting, verkeersregelininstallaties, warmtevoorzieningen en mobiliteitsvoorzieningen.

De door GS op 3 maart 2026 vastgestelde regionale woningbouwprogramma's bevatten tot en met 2035 ca. 284.302 woningen. In het kader van de procedure voor 'Onder Handen werk' (zie 3.2 voor verdere uitleg) zijn bij Stedin en Liander gezamenlijk plannen voor circa 220.000 woningen in Zuid Holland aangemeld. Voor deze aanvragen dient de bouw voor 1 april 2029 te zijn gestart. GS hopen dat alle plannen uit de vastgestelde programma's ook op de wachtlijst worden gezet door de gemeenten en andere aanvragers.

De gezamenlijke omvang van deze aanmeldingen is daarmee bijna vergelijkbaar met, de gehele provinciale woningbouwopgave voor de komende tien jaar. Deze cijfers zijn echter niet rechtstreeks vergelijkbaar. De procedure voor Onder Handen Werk ziet op een kortere periode (start bouw vóór 1 april 2029) dan de totale woningbouwopgave (t/m 2036) en in de aanmeldingen kunnen dubbeltellingen of projecten met een optimistische planning voorkomen.

De omvang van de aanmeldingen laat wel zien dat de beschikbaarheid van transportcapaciteit een mogelijk risico vormt voor de woningbouwprogrammering. Of en zo ja, hoe groot dat risico is, valt nu nog niet te zeggen. De netbeheerders onderzoeken eerst wat het aantal woningen betekent voor het elektriciteitsnet en hoeveel ruimte er nog is op de stations om het net veilig en betrouwbaar te houden.

Daarbij blijft van belang dat niet alleen de woningen zelf, maar ook de bijbehorende voorzieningen tijdig kunnen worden aangesloten. Een woonwijk kan immers niet goed functioneren wanneer wel woningen, maar geen lift, school, supermarkt, warmtevoorziening, verkeersregelininstallatie of laadinfrastructuur kan worden gerealiseerd. Maar wat is nu onlosmakelijk verbonden en wat niet? Wie bepaalt dat? Daar worden gesprekken over gevoerd met de netbeheerders.

Wij vinden het daarbij van belang dat:

- naast de woningen, ook noodzakelijke voorzieningen worden meegenomen;
- aanvragen gebaseerd zijn op realistische en bestuurlijk vastgestelde programmering;
- wijzigingen in de toekomst in de woningbouwopgave mogelijk moeten zijn;
- gemeenten met beperkte uitvoeringscapaciteit niet op achterstand komen;
- de procedure niet leidt tot onnodige concurrentie tussen gemeenten;
- duidelijk is hoe wijzigingen, fasering en dubbeltellingen worden verwerkt;
- rekening gehouden wordt met de praktijk in de woningbouw in de procedures van de netbeheerders.

3.2 Procedures t.b.v. woningbouw

Voor de provinciale woningbouwopgave kent het ACM prioriteringskader twee afzonderlijke procedures: de regeling voor zogenoemd 'Onder Handen Werk' en de procedure 'Eerder Aanvragen'. Beide procedures hebben als doel om woningbouwprojecten eerder in beeld te brengen en, waar mogelijk, tijdig transportcapaciteit beschikbaar te stellen. De procedures verschillen echter in doelgroep, looptijd en vereiste mate van concreetheid.

Onder Handen Werk (OHW)

Om te voorkomen dat woningbouwprojecten vastlopen die al in een vergevorderd voorbereidingsstadium zitten, hebben de netbeheerders landelijk afgesproken dat deze projecten onder bepaalde voorwaarden capaciteit krijgen toegewezen. Deze afspraak wordt 'Onder Handen Werk' genoemd. Netbeheerders streven er naar alle OHW-aanvragen aan te sluiten, maar dat is niet overal gegarandeerd.

Daarbij konden onder voorwaarden ook projecten zonder reeds vastgesteld huisnummerbesluit in aanmerking komen. Hiervoor moest onder meer aannemelijk zijn dat het project voor 1 april 2029 in uitvoering wordt gebracht (start bouw). Projectontwikkelaars en woningbouwcorporaties en andere betrokken partijen konden deze projecten tot 1 juli 2026 bij de netbeheerders indienen.

De provincie heeft gemeenten, woningbouwregio's, woningbouwcorporaties en andere betrokken partijen actief geïnformeerd over deze procedure en opgeroepen om projecten tijdig aan te melden. Ook hebben wij signalen die wij hebben ontvangen over de uitvoerbaarheid, de benodigde bewijslast en de positie van gemeenten en projectontwikkelaars met de netbeheerders besproken.

Voor Zuid-Holland zijn zoals eerder genoemd 195.000 woningen aangemeld via deze route. Netbeheerders beoordelen momenteel welke projecten daadwerkelijk aan de criteria voldoen en welke gevolgen de aanvragen hebben voor de beschikbare capaciteit op de verschillende onderdelen van het net. De beoordeling is complex omdat netbeheerders geen inhoudelijk oordeel kunnen vellen en moeten vertrouwen op de correctheid van de aanvraag. De deadline van 1 april 2029 is echter 'hard' en kan betekenen dat de aanvraag op dat moment vervalst als de bouw dan niet is gestart. Het is daarom onduidelijk hoeveel van de aangemelde 195.000 woningen in de komende periode daadwerkelijk aangesloten kunnen worden.

Eén netbeheerder, Stedin, heeft gemeenten op 6 oktober geïnformeerd voor welke woningen van de onderhanden werk lijst daadwerkelijk capaciteit kan worden toegekend. In totaal kan circa 90 procent van de circa 175.000 aanmeldingen in haar gebied een aansluiting krijgen, de overige circa 10 procent komt voorlopig op de wachtlijst. De komende periode gaan gesprekken met projectontwikkelaars en gemeenten gevoerd worden. Het doel is om de lijsten met aangemelde woningen voor de onderhanden werk regeling realistischer te maken, zodat ook maatschappelijke prioriteiten en transportverzoeken vanuit 'eerder aanvragen' aangesloten kunnen worden.

Liander heeft circa. 20.000 aanvragen ontvangen; deze worden alle toegekend.

In het gebied van netbeheerder Westland Infra is zoals aangegeven (nog) geen netcongestie afgekondigd en is de procedure van Onder Handen Werk niet aan de orde.

Eerder Aanvragen (EA)

De ministeries van EZK en van BZK, de ACM, het IPO, de VNG en Netbeheer Nederland hebben gezamenlijk de nieuwe werkwijze 'Eerder Aanvragen' ontwikkeld. Vanaf 1 oktober 2026 kunnen deze eerdere aanvragen voor woningbouwplannen bij de netbeheerders worden ingediend. Dit houdt in dat gemeenten vóór 1 oktober in beeld moeten hebben voor welke projecten zij in de komende tien jaar aansluitingen met transportcapaciteit willen aanvragen.

Deze procedure is van belang omdat een aanvraag voor een elektriciteitsaansluiting normaal gesproken pas relatief laat in het ontwikkelproces kan worden gedaan, terwijl netbeheerders voor de uitbreiding van het elektriciteitsnet juist veel eerder inzicht nodig hebben in de toekomstige vraag.

Ons college heeft vooruitlopend op de procedure EA namens de provinciale woningbouwopgave een collectieve capaciteitsvraag voor 284.302 woningen bij de netbeheerders kenbaar gemaakt. Daarmee wilden wij de toekomstige elektriciteitsvraag zo vroeg mogelijk inzichtelijk maken en voorkomen dat gemeenten en afzonderlijke projecten pas laat en onderling concurrerend capaciteit zouden aanvragen.

De netbeheerders hebben deze brief niet als formele aanvraag aangemerkt, omdat deze volgens hen niet voldeed aan de daarvoor geldende criteria. De provincie heeft zich vervolgens samen met andere provincies (IPO), gemeenten (VNG), het Rijk, de ACM en de netbeheerders ingezet voor de ontwikkeling van een uitvoerbare en gecoördineerde procedure. Provincie Zuid-Holland heeft daarbij aandacht gevraagd voor:

- een duidelijke en voor alle gemeenten haalbare aanvraagprocedure die aansluit op de woningbouwpraktijk;
- het voorkomen dat gemeenten uitsluitend op basis van snelheid met elkaar concurreren;
- het aansluiten van aanvragen op realistische en bestuurlijk vastgestelde woningbouwprogrammering;
- een evenwichtige positie voor kleinere gemeenten met beperkte uitvoeringscapaciteit;
- het meenemen van scholen en andere noodzakelijke voorzieningen;

- duidelijkheid over de verwerking van wijzigingen, fasering en mogelijke dubbeltellingen.

VNG heeft in juli beleidsregels gepubliceerd waarmee gemeenten, projectontwikkelaars en bouwers hun woningbouwopgave via het Eerder Aanvragen proces kunnen indienen. De meeste gemeenten voeren daar de lokale regie op, enkele gemeenten hebben ervoor gekozen om dit door de marktpartijen te laten uitvoeren.

In de definitieve uitwerking van de procedure is vanuit overleg tussen VNG, het Rijk, IPO en de Netbeheer Nederland naar voren gekomen dat de provincie geen rol speelt in de procedure van EA. Gemeenten dienen hun programmering over verschillende jaarschijven in te dienen en het blijft van belang hoe de volgorde van aanvragen zich verhoudt tot inhoudelijke mijlpalen en maatschappelijke urgentie.

De definitieve regeling voldoet niet op alle fronten aan de bovengenoemde aandachtspunten. Behandeling van de aanvragen geschiedt bijvoorbeeld op volgorde van binnenkomst, waardoor gemeenten in tijdsconcurrentie hun aanvragen indienen. Daarbij zorgt ook de ongelijkheid in capaciteit van kleine en grote gemeenten voor een ongelijk speelveld. Gezien de krappe tijd tot 1 oktober is ervoor gekozen om het proces volgens de instructies uit te voeren. Wel wordt de mogelijkheid besproken om na 1 oktober in overleg te treden om de lijst pragmatisch en maatschappelijk te ordenen. Op enkele locaties is dat overleg op regionaal niveau al gestart.

Netbewuste woningbouw

De provincie onderkent het belang van het realiseren van netbewuste aansluitingen voor de woningbouw. Netbewuste aansluitingen maakt ruimte voor meer aansluitingen, zowel voor woningbouw als voor bedrijfsleven. In specifieke gevallen wordt de realisatie van die woningen mogelijk geblokkeerd als gevolg van de aanvullende kosten voor een netbewuste aansluiting. Dit raakt met name de sociale woningbouw en/of woningen in de lagere prijsklasse. Deze woningen zijn derhalve slechts netbewust te maken als de financiering daarvoor vanuit het Rijk is voorzien. GS bepleiten al langer de investeringscapaciteit voor o.a. woningbouwcorporaties te vergroten.

4. Bereikbaarheid

Netcongestie en het prioriteringskader raken vrijwel alle vormen van elektrisch vervoer, zoals personenauto's, elektrische bussen en elektrisch bouwmaterieel. Grootverbruikaansluitingen voor onder andere laadpleinen, transportbedrijven, zwaar vervoer, bouwmaterieel en openbaar vervoer staan in congestiegebieden al langer onder druk. Sinds 1 juli 2026 ontstaat ook voor nieuwe kleinverbruikaansluitingen voor bijvoorbeeld reguliere publieke en private laadpunten onzekerheid over de realisatietermijn. Zoals hierboven toegelicht vallen met de ingang van het nieuwe prioriteringskader aansluitingen voor OV onder categorie 3, waardoor deze aanvragen met enige prioriteit behandeld worden. Voor alle andere aansluitingen voor laadinfrastructuur is dat niet het geval.

In het kader van de Regionale Aanpak Laadinfrastructuur (RAL) zijn door de provincie Zuid-Holland in samenwerking met gemeente Rotterdam en de deelnemende gemeenten in Zuid-Holland en Zeeland, voor de nieuwe concessie voor openbare laaddiensten 3.259 aanvragen voor kleinverbruikaansluitingen ingediend (vóór 1 juli 2026) voor het gehele concessiegebied Zuidwest-Nederland. Hiermee is de realisatie van ongeveer 15% van het geplande aantal laadpalen in deze concessie zo goed mogelijk geborgd. Voor de overige laadpalen blijft onzeker wanneer nieuwe aansluitingen beschikbaar komen, des te meer omdat laadinfrastructuur (m.u.v. OV) niet in een prioritaire categorie van het prioriteringskader valt. Deze onzekerheid geldt ook voor private laadinfrastructuur bij woningen en bedrijven. Daardoor kan de ontwikkeling van het laadnetwerk achterblijven bij de groei van het aantal elektrische voertuigen en de beleidsdoelstellingen voor emissievrije mobiliteit.

Dit heeft ook gevolgen voor de woningbouw- en stikstofopgave. De inzet van elektrisch bouwmaterieel voor de grond-, weg- en waterbouw kan bijdragen aan het beperken van stikstofuitstoot en andere schadelijke emissies tijdens de bouwfase. Hiervoor zijn voldoende laadmogelijkheden en tijdig beschikbare transportcapaciteit noodzakelijk. Een tekort aan laadcapaciteit kan de inzetbaarheid van elektrisch bouwmaterieel beperken en daarmee de mogelijkheden verkleinen om bouwprojecten emissiearm of emissievrij uit te voeren. De RAL zet daarom ook in op extra aansluitingen die gebruikt kunnen worden door de transport- en de bouwsector.

Ook voor zero-emissiezones (voor bijvoorbeeld bestelbusjes en ander vrachtverkeer) is toereikende laadinfrastructuur een randvoorwaarde. Ondernemers moeten hun elektrische voertuigen in of nabij hun werkgebied op een betrouwbare en betaalbare manier kunnen laden. Wanneer noodzakelijke laadlocaties niet of pas na lange tijd worden aangesloten, komt de praktische uitvoerbaarheid van de overstap naar emissievrije stadslogistiek onder druk te staan. Dit kan ook gevolgen hebben voor het draagvlak en de handhaafbaarheid van zero-emissiezones. Een tijdige ontwikkeling van laadcapaciteit is daarom niet alleen een mobiliteitsvraagstuk, maar ook een randvoorwaarde voor de uitvoering van het stikstofbeleid, de woningbouwopgave en gemeentelijk beleid voor zero-emissiezones.

Daarom werkt de provincie met gemeenten, netbeheerders en marktpartijen aan oplossingen waarmee laadinfrastructuur vooral buiten piekmomenten op het elektriciteitsnet gebruikt wordt. Zo vormt laadinfra geen extra belasting tijdens piekmomenten. Om nieuwe laadinfrastructuur te kunnen plaatsen wordt onderzocht welke rol flexibele en tijdsgebonden transportrechten kunnen spelen. Deze oplossingen zijn nog niet voor alle typen aansluitingen beschikbaar en bieden niet voor iedere locatie of ondernemer voldoende uitkomst. Daarnaast moeten deze contracten eerst aangeboden worden aan prioritaire aanvragen die op een wachtrij staan. Als laatste wordt onderzocht hoeveel verlichting bi-directioneel laden (het terugleveren van energie vanuit een elektrisch voertuig aan het net) kan bieden en wat de implementatiedrempels zijn voor deze techniek. Zo zouden elektrische auto's een oplossing kunnen bieden voor netcongestie.

Naast slimmer gebruik van het elektriciteitsnet wordt ook onderzocht hoe bestaande laadinfrastructuur beter benut kan worden. Zo wordt bekeken of de laadinfra op busstallingen

ook beschikbaar gesteld kan worden voor personen- of vrachtauto's om deze laadinfra effectiever te gebruiken. Ook wordt in nationaal verband onderzocht hoe (andere) semi-publieke laadinfra beter benut kan worden.

5. Economie en verduurzaming

Netcongestie heeft op meerdere fronten gevolgen voor de economie en verduurzaming van bedrijven.

Uitbreiding van bestaande bedrijven en vestiging van nieuwe bedrijven op bestaande terreinen

Netcongestie betekent dat er minder of geen mogelijkheden zijn voor bestaande bedrijven om uit te breiden en economisch te groeien en voor nieuwe bedrijven om zich te vestigen op (bestaande) bedrijventerreinen. Het ACM prioriteringskader kent slechts aan enkele bedrijfstakken prioriteit toe (o.a. aanbieders en ontwikkelaars van sensitieve technologie, waaronder quantumtechnologie). Dat betekent dat bijna alle bedrijven sinds 1 juli 2026 nauwelijks nog in aanmerking komen voor uitbreiding van hun aansluiting of voor een aansluiting als ze zich nieuw op een bedrijventerrein in Zuid-Holland willen vestigen. En dat terwijl er al honderden bedrijven op de wachtlijst staan.

Daarbij komt nog dat als bedrijven energieruimte vrijspelen, dit niet ten goede komt aan henzelf of een ander bedrijf op hetzelfde terrein, maar dat het gaat naar de eerstvolgende op de wachtlijst in een congestiegebied (naar de hoogste categorie). Dit stimuleert bedrijven niet om energieruimte vrij te spelen of elkaar te helpen. Als een bedrijf in Gouda ruimte op het net vrijspeelt, kan dit bijvoorbeeld voor een aansluiting zorgen van een school of OV in Rotterdam.

Netbeheerders werken tot 1 januari aan het uitgeven van aansluitingen aan aanvragen op de wachtlijst. In de praktijk zullen dit vooral aansluitingen zijn in categorie 1 (congestieverzachters), categorie 2 (veiligheidssystemen) en categorie 3 (basisbehoeften). Op 1 januari wordt bekeken of er nog ruimte vrij is voor aanvragers uit de restcategorie, waaronder bedrijven. Het is onzeker of de bedrijven die nu op de (non-prioritaire) wachtlijst staan en/of komen ook kunnen worden aangesloten. Met het Actieplan Netcongestie (zie 7.3) worden extra mogelijkheden gerealiseerd om (o.a.) bedrijven aan te sluiten.

Welke economische ontwikkelingen vallen onder prioriteitscategorieën?

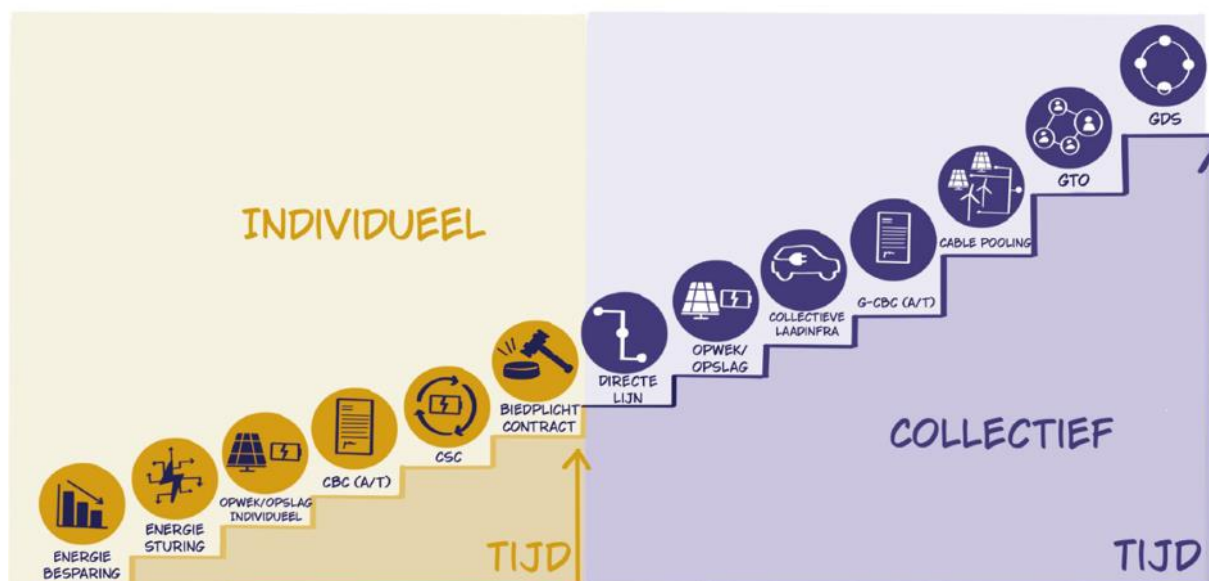
Dit betreft bedrijven die vallen in de categorie 'veiligheid', zoals elektriciteitsinfrastructuur, gezondheidszorg, sensitieve technologieën, openbare drinkwatervoorziening, telecommunicatie (C2000 e.d.), veiligheidsdiensten, wegen-, water- en luchtverkeersveiligheid, waterbeheer.

Categorie 3- aansluitingen betreffen 'basisbehoefte', zoals afvalstoffenbeheer, gasinfrastructuur, onderwijs, openbaar vervoer, telecommunicatie, warmtevoorziening en woonbehoefte; waarbij woonbehoefte ook via aparte regelingen (zie H3) worden behandeld.

Verduurzaming van bestaande bedrijven

Voor de economie betekent netcongestie dat bedrijven minder mogelijkheden hebben om uit te breiden of te verduurzamen. Hiervoor zijn vaak nieuwe of zwaardere aansluitingen nodig die niet of meestal niet op korte termijn mogelijk zijn, waardoor investeringen moeten worden uitgesteld of aangepast.

ENERGIE OPLOSSINGEN

Afbeelding: mogelijke oplossingsrichtingen voor partijen en collectieven die last hebben van netcongestie

Bedrijven worden ondersteund in hun groei- en verduurzamingsdoelstellingen. Per situatie wordt gekeken naar de beste oplossingsrichting(en) (zie bovenstaande figuur), waarbij individuele oplossingen de snellere en minder complexe oplossing zijn. Als een individuele oplossing niet (goed) past zijn diverse collectieve oplossingsrichtingen mogelijk.

Tegelijk werken bedrijven, netbeheerders en provincie samen aan oplossingen, bijvoorbeeld via energiehubbs en energiemanagementsystemen om energie slimmer te verdelen en piekbelasting te voorkomen. Daarmee kan binnen de bestaande netcapaciteit meer mogelijk worden gemaakt. Inmiddels zijn 4 energiehubbs gerealiseerd; daarvan zijn er 2 op bedrijventerreinen. Een uitgebreide uiteenzetting over de stand van zaken van energiehubbs in de provincie Zuid-Holland is recent aan uw Staten gecommuniceerd in de lid GS-brief "Stand van zaken energiehubbs in Zuid-Holland en rol energie regisseurs"¹

Nieuw te ontwikkelen bedrijventerreinen

Ook voor nieuw te ontwikkelen bedrijventerreinen (harde en zachte plancapaciteit) zal netcongestie gevolgen hebben. Gezien de schaarse ruimte voor bedrijven heeft de provincie de ambitie om nieuwe bedrijventerreinen versneld te ontwikkelen. Een vertraagde of uitblijvende aansluiting op het net zal ervoor zorgen dat de daadwerkelijke vestiging van bedrijven en ingebruikname van nieuwe bedrijventerreinen niet van de grond komt. Dit vertraagt of beperkt de uitbreiding en vestiging van nieuwe bedrijven in Zuid-Holland, terwijl de ruimte voor bedrijven momenteel al zeer beperkt is.

¹ [Lid GS-Brief Stand van zaken energiehubbs](#)

Voor bedrijven die zich willen vestigen, uitbreiden of verduurzamen is de kans daarom bijna nihil om tijdig een nieuwe of zwaardere aansluiting krijgen. Dit kan investeringen vertragen en heeft gevolgen voor de concurrentiepositie van bedrijven en bedrijventerreinen. Met het Actieplan Netcongestie wordt wel ingezet op het creëren van meer ruimte, ook na 1 januari 2027.

Congestieverzachters

Bedrijven kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de mitigatie van netcongestie met het beschikbaar stellen van regelbaar vermogen, bijvoorbeeld glastuinbouwbedrijven met hun WKK's. De provincie streeft ernaar om regelbaar vermogen met fossiele energie op termijn te vervangen met duurzame vormen van regelbaar vermogen.

De provincie ondersteunt verder op verschillende locaties de samenwerking tussen bedrijven, gemeenten en netbeheerders. Energieregisseurs helpen bedrijven onder meer om hun energieverbruik en toekomstige vermogensvraag inzichtelijk te maken, te beperken en om mogelijkheden voor samenwerking te onderzoeken.

Energiehubs, energiemanagement en flexibele contracten kunnen in specifieke situaties helpen om de beschikbare capaciteit beter te benutten. Dit zijn echter geen generieke oplossingen. De technische, organisatorische, juridische en financiële haalbaarheid verschilt sterk per locatie en uitvoering kan zeer complex zijn. Bovendien blijft uitbreiding van het elektriciteitsnet noodzakelijk.

6. Warmtetransitie

Ook voor de warmtetransitie betekent netcongestie dat warmtebedrijven niet automatisch een elektriciteitsaansluiting kunnen krijgen voor de aanleg van een warmtenet. Warmtenetten hebben capaciteit nodig op het elektriciteitsnet voor pompenergie en piek- en back up vermogen. Als de aansluiting van een warmtenet op de wachtlijst terecht komt vertraagt de realisatie van het warmtenet, wat juist kan leiden tot *meer* netcongestie. Bewoners en gebouweigenaren kiezen bij onzekerheid over collectieve warmteoplossingen vaker voor individuele (duurzame, geëlektrificeerde) oplossingen die in totaliteit meer elektrische capaciteit vragen. Hierdoor neemt netcongestie juist toe, wordt de business case voor een warmtenet niet of minder haalbaar en ontstaan hogere maatschappelijke kosten op de lange termijn.

Warmtenetten hebben op dit moment prioriteit in het ACM prioriteringskader (categorie 3: basisbehoeften). De provincie is, net als veel andere organisaties, van mening dat warmtevoorziening via warmtenetten een congestieverzachtend effect heeft en daarmee een belangrijke rol speelt in een duurzaam en netbewust energiesysteem. In een recente position paper pleit de provincie ervoor dat warmtenetten als netontlastende nutsvoorzieningen worden meegewogen in congestieprocedures.

De provincie speelt een actieve rol in de implementatie van warmtenetten en streeft daarbij naar een integrale benadering met woningbouw, gebouwverduurzaming en elektriciteitsinfrastructuur.

7. Aanpak van de provincie

7.1 Rol van de provincie

De provincie is niet de beheerder van het elektriciteitsnet en wijst geen transportcapaciteit toe aan individuele aanvragen. De provinciale rol richt zich op het verbinden van ruimtelijke, economische en maatschappelijke ontwikkelingen met de ontwikkeling van het energiesysteem. Daarbij gaat het onder meer om: inzicht creëren in deze toekomstige elektriciteitsvraag, coördineren, programmeren, signaleren en agenderen van knelpunten, ruimtelijk mogelijk maken, partijen bij elkaar brengen en het ondersteunen van oplossingen.

Daarnaast zorgt de provincie er ook voor dat knelpunten beter en eerder zichtbaar worden, dat ruimtelijke keuzes beter worden onderbouwd en dat uitbreiding en benutting van het net beter aansluiten op maatschappelijke ontwikkelingen.

7.2 Versnelling van netuitbreidingen (pMIEK)

Door uitvoering van het provinciaal Meerjaren Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK), werken we als provincie samen met netbeheerders en andere regionale overheden aan het tijdig realiseren van nieuwe stations, kabelverbindingen en andere netinfrastructuur. Dit doen wij onder meer door vroegtijdige ruimtelijke afstemming, het ondersteunen van locatiekeuzes en het helpen oplossen van knelpunten in procedures en vergunningverlening.

Uitbreiding van het elektriciteitsnet blijft de structurele oplossing. Tegelijk duurt de realisatie daarvan meerdere jaren. Daarom zijn ook maatregelen nodig waarmee het bestaande net in de tussentijd beter wordt benut. Met het Actieplan Netcongestie wordt daar invulling aan gegeven, maar ook met het aanjagen van netbewuste ontwikkelingen middels pilots en omgevingsrechtelijk sturende middelen en maatregelen.

7.3 Actieplan Netcongestie Zuid-Holland

In opdracht van de Energieraad Zuid-Holland hebben provincie, gemeenten, regio's en netbeheerders een gezamenlijk Actieplan Netcongestie Zuid-Holland opgesteld. Daarin zijn maatregelen opgenomen voor:

- het beter benutten van bestaande capaciteit;
- het verminderen en verschuiven van piekbelasting;
- het ondersteunen van gebiedsgerichte oplossingen;
- het organiseren van extra ruimte op het net via regelbaar en flexibel vermogen

In de uitvoering van het Actieplan wordt naast de vanuit de Energieraad betrokken partijen ook de verbinding gelegd met de andere betrokken partijen, waaronder bewoners en bedrijven. Met hen zal worden gewerkt aan de benodigde oplossingen om zoveel mogelijk aansluitingen binnen de huidige ruimte op het net te realiseren.

7.4 Gebiedsgerichte aanpak en ondersteuning

Wij ondersteunen onder andere gebiedsgerichte trajecten op bijvoorbeeld bedrijventerreinen, woningbouwontwikkelingen en combinaties daarvan. Gebiedsgerichte ontwikkelingen zijn bij uitstek geschikt om de verschillende opgaven netbewust invulling te geven met o.a. gestuurd verbruik, uitwisseling van capaciteit en gezamenlijke energieopslag, waarmee *gezamenlijk* minder ruimte op het net wordt gevraagd.

De provincie heeft voor diverse domeinopgaven experts in het veld om maatwerkoplossingen te creëren. Daarnaast zijn en worden pilots georganiseerd ter bevordering van die opgaven met netbewuste aansluitingen en een meer gestandaardiseerde oplossingsmethodiek te ontwikkelen.

In een pilot die de provincie doet samen met de regionale versnellingstafel Rotterdam, de netbeheerder Stedin en drie gemeenten in de Rotterdamse regio wordt gewerkt om binnen een 'netvlak' van de netbeheerder samen te werken om de woningbouwprogrammering af te stemmen op de netprogrammering. Data van de netbeheerder wordt gecombineerd met de woningbouwprogrammering van de gemeenten zodat knelpunten en wachttijden zichtbaar worden. In de pilot wordt geoefend hoe met een gebiedsgerichte aanpak tijdens de periode van netcongestie toch zoveel mogelijk woningen kunnen worden gerealiseerd. Welke innovatieve oplossingen kunnen worden ingezet, waar moet het net eerst worden uitgebreid en hoe om te gaan met netbewustheid?

7.5 Aanpak Onder Handen Werk lijst

De OHW lijst geeft een overzicht van het grote aantal woningen die in onze provincie gepland staan om de komende jaren te worden gerealiseerd. Op het moment van schrijven is de definitieve lijst van OHW nog niet gepubliceerd en is nog onduidelijk hoe deze zich verhoudt tot onze vastgestelde woningbouwprogrammering. Daarnaast ook de vraag hoe de lijst zich verhoudt tot de Eerder Aanvragen lijst.

7.6 Verbinding met omgevingsbeleid en programmering

De beschikbaarheid van energie-infrastructuur moet eerder worden betrokken bij ruimtelijke keuzes en v.v.. Daarom werken wij eraan dat bij woningbouw, bedrijventerreinen en andere ruimtelijke ontwikkelingen al in een vroeg stadium inzicht ontstaat in de benodigde elektriciteitscapaciteit, de fasering van de ontwikkeling, de samenhang met andere ontwikkelingen in hetzelfde gebied, en de mogelijkheden om de energievraag te beperken of flexibel in te richten. Daar waar nodig kan dan de maatschappelijke afweging worden gemaakt welke ontwikkelingen omgevingsrechtelijk voorrang kan worden verleend.

Door de ruimtelijke programmering beter te verbinden met de ontwikkeling van het elektriciteitsnet kunnen knelpunten eerder worden gesignaleerd en kunnen netbeheerders hun investeringen beter afstemmen op toekomstige ontwikkelingen. Hiermee krijgt de uitvoerbaarheid vanuit het energiesysteem een duidelijkere plaats in de besluitvorming.

Dit betekent niet dat provincie en gemeenten de wettelijke taak van de netbeheerder bij het verdelen van transportcapaciteit overnemen maar betreft de vereiste aanvullende maatschappelijke afweging waaronder het mogelijk verplichten van netbewuste oplossingen.

Deze werkwijze sluit aan bij de procedure voor het eerder aanvragen van transportcapaciteit voor woningbouw. Om dergelijke aanvragen goed te kunnen onderbouwen, is een actuele, realistische en bestuurlijk gedragen programmering noodzakelijk. Daarmee worden de effecten van en op het energiesysteem een volwaardig onderdeel van de voorbereiding en beoordeling van nieuwe ruimtelijke plannen en wordt een positieve bijdrage aan de woningbouw georganiseerd.

7.7 Tijdelijke maatregelen voor woningbouw

Naast de eerder benoemde (middel)lange termijnoplossingen werken wij met initiatiefnemers en regiopartners samen om woningbouwplannen op de korte termijn mogelijk te maken ondanks netcongestie. Tijdelijke maatregelen, zoals batterijen en aggregaten kunnen hierbij helpen om een periode te overbruggen totdat de definitieve aansluiting vanuit de netbeheerder beschikbaar is. Twee pilots zijn inmiddels in voorbereiding waarbij een batterij wordt ingezet om een woningbouwplan mogelijk te maken, ondanks dat op die locatie netcongestie is afgegeven.

7.8 Pilots, experts ter ondersteuning van gemeenten, bewoners en bedrijven

De provincie ondersteunt gemeenten, bewoners en bedrijven op diverse vlakken. Pilots worden geïnitieerd en gefaciliteerd, experts werken samen met gemeenten aan energieplannen voor o.a. woningbouw. Energieregisseurs ondersteunen bedrijven bij de ontwikkeling van plannen om hun groeiplannen binnen netcongestie alsnog mogelijk te maken.

8. Vervolg

De Provincie heeft op een aantal domeinen slechts beperkt mandaat. Op de eigen opgaven wordt veel werk verricht om netcongestie het hoofd te bieden, zoals hierboven besproken. Aanvullend richten wij ons komende periode op:

- de afronding en uitvoering van het Actieplan Netcongestie Zuid-Holland;
- het actief monitoren van de voortgang van het Onder Handen Werk proces en Eerder Aanvragen proces; daar waar gewenst en noodzakelijk ondersteunen van de gemeenten in hun acties daaromtrent;
- de ondersteuning van de versnelde realisatie van netinfrastructuur;
- het beter verbinden van energie-infrastructuur met ruimtelijke programmering;
- ontwikkeling van flexibele en gebiedsgerichte oplossingen voor onder andere mobiliteit, woningbouw en bedrijventerreinen;
- het maken van afspraken met netbeheerders over de beschikbaarheid en bruikbaarheid van gegevens;
- het blijvend benadrukken dat een actieve samenwerking tussen netbeheerders en provincie/gemeenten essentieel is voor een effectief en efficiënt proces van uitgifte van aansluitingen en vergunningverlening.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

voorzitter,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

mr. A.W. Kolff

Bijlagen

- Actieplan Netcongestie
- Bijlage Actieplan Netcongestie